

OBECNÁ ČÁST SPRÁVNÍHO PRÁVA

JUDr. Barbora Košinárová, Ph.D.

OSNOVA

- 1. Pojem, předmět a systém správního práva**
- 2. Prameny správního práva**
- 3. Právní aspekty organizace veřejné správy**
- 4. Stát a ostatní subjekty veřejné správy**
- 5. Vykonavatelé veřejné správy**
- 6. Vykonavatelé jiných subjektů veřejné správy**
- 7. Formy činnosti veřejné správy, Tvorba práva ve veřejné správě**
- 8. Správní akty**
- 9. Opatření obecné povahy, Veřejnoprávní smlouvy, Bezprostřední zásahy, Osvědčení a další úkony a činnosti veřejné správy**

POJEM, PŘEDMĚT A SYSTÉM SPRÁVNÍHO PRÁVA

Právo veřejné a soukromé

Právo soukromé upravuje práva a povinnosti osob, tato si určují dohodou a jsou v rovném postavení. Pro účely právního jednání v rámci soukromého práva se pak i stát považuje za právnickou osobu (§ 21 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů). Případné autoritativní řešení sporu, resp. zásah státní moci v podobě soudu, je pak v dispozici těchto osob. Je výlučně na jejich vůli, zda podají k soudu žalobu. Proto i spory z práva soukromého jsou v drtivé většině ovládány zásadou dispoziční. Mezi odvětví práva soukromého náleží právo občanské, pracovní, obchodní, rodinné, autorské aj.

Právo veřejné pak lze a contrario definovat jako tu část právního řádu, která upravuje vztahy mezi subjekty, které jsou v asymetrickém postavení, v rámci něhož jeden ze subjektů je vrchnostensky nadřazen ostatním, a tento je s to autoritativně rozhodnout o jejich právech a povinnostech. Mezi typická odvětví práva veřejného náleží právo správní a trestní.

Správní právo

Správní právo představuje soubor právních norem, které upravují organizaci a činnost veřejné správy, resp. vztahy, které vznikají mezi vykonavateli a adresáty veřejné správy. Správní právo je samostatným odvětvím práva, které je tzv. nekodifikované, tedy se širokým okruhem právních předpisů, různé právní síly. Z hlediska rozlišování práva na soukromé a veřejné je správní právo právem veřejným.

Správní právo se zabývá veřejnou správou, její organizací a činností (správa je činnost, která sleduje dosažení určitého cíle; veřejná správa je pak činností, která sleduje veřejný zájem). Upravuje také postavení a chování subjektů ve vztazích, které vznikají a uskutečňují se v souvislosti s výkonem veřejné správy.

Veřejná správa bývá vymezována negativně jako činnost státu a dalších veřejnoprávních korporací, která není zákonodárství ani soudnictvím.

Správní právo

Správní právo se člení na:

Část obecnou a zvláštní

Obecná část upravuje základních pojmy, instituty a zásady, které v zásadě platí pro celé správní právo, zahrnuje také úpravu organizace a jednotlivých forem činnosti veřejné správy

Zvláštní část upravuje jednotlivá odvětví správního práva, například právo živnostenské, stavební, právo týkající se bezpečnosti, školství, dopravy apod.

Správní právo hmotné a procesní

Správní právo hmotné obsahuje právní normy, které upravují činnost správních orgánů.

Správní právo procesní obsahuje normy, jež upravují organizaci a působnost správních orgánů a řízení před správními orgány

Správní právo vnější a vnitřní

Správní právo vnější obsahuje normy, které mají účinky vůči všem (správní řád, stavební zákon, apod.).

Správní právo vnitřní obsahuje normy, které mají účinky dovnitř veřejné správy (zejména služební předpisy, která zakládají práva a povinnosti jen uvnitř správního úřadu nebo jiného vykonavatele veřejné správy).

Státní správa

Státní správa je odvozena od podstaty a poslání státu, který jejím prostřednictvím realizuje svou výkonnou moc.

Subjektem vykonávajícím státní správu je v první řadě stát, to však nebrání tomu, aby v některých případech stát přenesl svou působnost na jiné subjekty veřejné správy (např. kraje a obce vykonávající státní správu v přenesené působnosti).

Samospráva

Samospráva je veřejná správa vykonávána jinými veřejnoprávními subjekty než státem, pokud je zákonem do jejich odpovědnosti svěřena. Tyto veřejnoprávní korporace vystupují vlastním jménem, ve své působnosti a za účelem naplnění svěřených úkolů zřizují vlastní orgány. Samospráva je projevem decentralizace vymezených úkolů správy státu na samostatné, státem uznané a na státu nezávislé veřejnoprávní subjekty.

PRAMENY SPRÁVNÍHO PRÁVA

Správní orgány a jejich příslušnost

Pramen práva lze charakterizovat jako pravidlo chování vynutitelné státní mocí. Správní právo je soubor veřejnoprávních norem, které upravují organizaci a činnost veřejné správy. Systém pramenů správního práva je hierarchicky uspořádán. **Formální pramen práva** lze charakterizovat jako obecně závazné pravidlo chování, vynutitelné státní mocí, které je v určité podobě (například v podobě zákonných ustanovení) sdělováno veřejnosti.

Potřeba právní regulace obvykle nevzniká nahodile, ale je výsledkem společenským poměrů, historických událostí, zájmů, které jsou pak příčinou toho, že právo je takové, jaké je. V tomto kontextu pak hovoříme o prameni práva v **materiálním slova smyslu**.

Prameny Správního práva

1. Normativní právní akty

- prvotní (ústava, ústavní zákony, zákony)
- odvozené (vyhlášky ministerstev, nařízení krajů, nařízení obcí, obecně závazné vyhlášky obcí a krajů)

2. Normativní smlouvy (mezinárodní smlouvy dle čl. 10a Ústavy)

Vlastnosti právních předpisů

Platnost - stav, kdy je právní předpis součástí právního řádu (na základě publikace)

Účinnost - stav, kdy právní předpis vyvolává zamýšlené právní následky, kdy je aplikovatelný na právní vztahy, které upravuje, a závazný pro ty subjekty, na které se vztahuje

Publikace - zveřejnění, které je podmínkou platnosti právního předpisu

Právní síla - definuje vztah k jiným právním předpisům a postavení v soustavě pramenů práva

- legisvakační lhůta

PRÁVNÍ ASPEKTY ORGANIZACE VEŘEJNÉ SPRÁVY

Organizační uspořádání veřejné správy

Organizační uspořádání veřejné správy je dáno zejména ústavními zákony a dalšími právními předpisy (zákonnými a podzákonnými) jednotlivých států. Z hlediska organizačního uspořádání je důležité územní a věcné hledisko a hledisko subjektů veřejné správy:

- z **územního hlediska**, které řeší, na jaké úrovni bude veřejná správa vykonávána, je možno veřejnou správu v ČR rozdělit do 3 úrovní: ústřední, regionální a místní.
- z **věcného hlediska**, které řeší, jakými úkoly se orgány veřejné správy zabývají, může být veřejná správa vykonávána jako: politická (všeobecná) nebo odborná (specializovaná)
- a **podle subjektů**, které řeší, kdo bude v konkrétní věci a na určeném území subjektem veřejné správy a nést odpovědnost za její řádný výkon.

Organizační uspořádání veřejné správy

Z hlediska jejích úkolů veřejnou správě dělíme podle toho, zda vrchnostensky zasahuje nebo svým jednáním ve veřejném zájmu něco zabezpečuje nebo obstarává, nikoli však formou hospodářsky výdělečné činnosti.

- **vrchnostenská** - vykonávána formou veřejného práva (nařízení, správní akt, faktické pokyny a bezprostřední zásahy)
- **fiskální** - vykonávána formou práva soukromého, kdy orgány veřejné správy vstupují do právních vztahů z pozice rovného partnera (např. ve věcech finančních a státního majetku)

Základní členění veřejné správy

Za základní členění možno považovat její rozdělení na státní správu, samosprávu a ostatní veřejnou správu, a to podle subjektů (nositelů) veřejné správy.

Státní správa je správa veřejných záležitostí, která může být vykonávána:

- **přímo** – je vykonávána správními úřady či jejich organizačními složkami (např. ministerstva, úřady práce, katastrální úřady), které jsou přímými vykonavateli státní správy.

- **nepřímo** – státní správa je vykonávána na základě zákonné delegace orgány jiných subjektů veřejné správy než státními orgány (např. obecní a krajské úřady). Obce a kraje tak nad rámec samosprávy na základě zákonné delegace vykonávají svými orgány přenesenou působnost (např. ve věcech stavebních, živnostenského podnikání, apod.). Výkon státní správy může být zákonem nebo rozhodnutím na základě zákona propůjčen fyzickým nebo právnickým osobám.

Samospráva je správou části veřejných záležitostí, které jsou vykonávány jinými subjekty veřejné správy, než je stát, a to jejich jménem na vlastní odpovědnost a jejich vlastními prostředky. Rozeznáváme územní a zájmovou samosprávu (tzn. územní a zájmové veřejnoprávní korporace, obce a kraje a např. advokátní komora, lékařská komora, komora daňových poradců aj.).

Ostatní veřejná správa se považuje za zbytkovou oblast veřejné správy, kterou vykonávají částečně samosprávné a nesamosprávné instituce, které plní veřejné úkoly.

STÁT A OSTATNÍ SUBJEKTY VEŘEJNÉ SPRÁVY

Subjekty veřejné správy

Subjekt správního práva ten, komu správní právo přiznává právní subjektivitu – tzn. ten, kdo je způsobilý být nositelem práv a povinností stanovených normami správního práva.

Subjekty veřejné správy jsou stát, a ty právnické osoby nebo fyzické osoby, o nichž to stanoví Ústava nebo zákon.

Stát

Stát je právnickou osobou veřejného práva (veřejnoprávní korporací) a nejdůležitějším subjektem veřejné správy. Vyplývá to z toho, že veřejná správa tvoří součást moci výkonné, která se původně přičítá státu a jejíž rozsah a vykonavatele spolu s jejich působností stanoví zákony státu. Stát vykonává veřejnou správu jako státní správu, a to buď přímo prostřednictvím svých orgánů a správních úřadů, nebo nepřímo prostřednictvím jiných subjektů veřejné správy, na něž výkon státní správy přenesse (srov. např. přenesenou působnost obcí). Pokud to stanoví zákon, může státní správu vykonávat v určeném rozsahu i subjekt soukromého práva, současně může část veřejné správy ponechat jiným subjektům v rámci správy vlastních záležitostí.

Veřejnoprávní korporace

Veřejnoprávní korporace je člensky **organizovaný subjekt veřejné správy**, kterému byla svěřena moc samostatně plnit veřejné úkoly. Ze strany státu pak jde o nepřímý výkon státní správy.

Mezi **znaky veřejnoprávní korporace** patří uplatnění členského principu v organizaci korporace tak, že členové při plnění úkolů korporace spolupůsobí, což patří mezi podstatná členská práva tvořící základ organizační struktury korporace. Ve veřejnoprávní korporaci tvoří správci a spravovaní jednotu, neboť spravovaní jsou sami aktivními nositeli správy. Teoreticky nic nebrání tomu, aby členy korporace byly jak osoby fyzické tak právnické; veřejnoprávní korporace je právnickou osobou. Jako taková je samostatným subjektem práv a povinností. Zvláště je způsobilá k majetkovým úkonům a za své závazky je odpovědná; veřejnoprávní korporace je založena zákonem nebo jiným vrchnostenským aktem na

základě zákona; veřejnoprávní korporaci musí být **svěřena mocenská pravomoc činit vrchnostenské úkony**. To nebrání tomu, aby tyto korporace při plnění veřejných úkolů nepoužívaly i prostředků soukromého práva; Veřejnoprávními korporacemi jsou vyšší územně samosprávné celky (kraje) a územní celky (obce), které vykonávají veřejnou správu jednak v rámci samostatné působnosti, která jim byla svěřena a rovněž státní správu v působnosti přenesené. V zákoně jsou definované jako územní společenství občanů, která mají právo vlastnit majetek; proto hovoříme o územních veřejnoprávních korporacích.

Veřejný ústav a veřejný podnik

Veřejným ústavem se rozumí souhrn věcných a osobních prostředků, s nimiž disponuje subjekt veřejné správy za účelem trvalé služby zvláštnímu veřejnému účelu.

Příkladem veřejného ústavu může být veřejná vysoká škola, která disponuje pravomocemi rozhodovat o statusu studentů – přijetí ke studiu, disciplinární řízení, vyloučení ze studia aj.

Veřejný podnik je možno definovat jako takový podnik, který realizuje veřejný zájem (například ŘSD, Lesy ČR).

VYKONAVATELÉ VEŘEJNÉ SPRÁVY

Vykonavatel veřejné správy

Za vykonavatele se označuje orgán (nebo jiný oprávněný zástupce), který jedná jménem nositele veřejné správy jako právního subjektu. Orgánem mohou být jen jednotlivé fyzické osoby nebo kolektivy (např. vláda či kraje).

Vykonavatelé veřejné správy jsou, na rozdíl od subjektů veřejné správy, pojímání jako tzv. „orgánní nositelé“, tj. ty instituce, které jménem subjektu veřejné správy jako nositele veřejné správy jednají, tj. fakticky vykonávají veřejnou správu.

Vykonavatelé státní správy jsou především orgány státu označované **jako správní úřady**. Na jejím výkonu se dále podílejí – v přenesené působnosti – orgány územních samosprávných celků (obcí a krajů), případně je výkon státní správy propůjčen dalším fyzickým nebo právnickým osobám. Pokud jde o přímé vykonavatele veřejné správy (státní správy), jedná se především o tzv. organizační složky státu podle zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů, které nemají status právnické osoby.

Vláda

Vláda je řídicím prvkem každého systému státní správy. V čl. 67 Ústavy je charakterizována jako vrcholný orgán moci výkonné. Jedná se o kolegiální orgán, skládající se z předsedy vlády, místopředsedů vlády a ministrů. Vláda má územní kompetenci celostátní, je orgánem se všeobecnou věcnou působností.

Ministerstva a jiné správní úřady s celostátní působností

Ústava v čl. 79 stanovuje, že ministerstva a jiné správní úřady lze zřídit a jejich působnost stanovit pouze zákonem. Ministerstvo je charakterizováno jako monokratický státní orgán, ústřední správní úřad s dílčí věcnou a územně celostátní působností, který je tzv. organizační složkou státu a nikoliv právnickou osobou.

Další správní úřady s celostátní působností

Vedle ministerstev a jiných ústředních správních úřadů, jejichž působnost zahrnuje celé území státu, existuje celá řada dalších správních úřadů s celostátní působností. Tyto „neústřední“ správní úřady jsou zpravidla podřízeny konkrétnímu ministerstvu nebo jinému ústřednímu správnímu úřadu. Jde například o Českou školní inspekci, Státní úřad inspekce práce, Úřad pro civilní letectví aj.

Regionální správní úřady

Na nižší hierarchické úrovni působí regionální (odborné) správní úřady. Jde o orgány vymezené druhově, a to buď jako soustava jednostupňová (například úřad práce) nebo hierarchická, vícestupňová (například finanční úřady a finanční ředitelství). Věcná působnost je dílčí, více či méně specializovaná, územní působnost je omezena na část území státu.

Veřejné bezpečnostní sbory

V České republice působí několik veřejných bezpečnostních sborů. Dle § 1 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů, se za bezpečnostní sbor považuje Policie České republiky, Hasičský záchranný sbor České republiky, Celní správa České republiky, Vězeňská služba České republiky, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Bezpečnostní informační služba a Úřad pro zahraniční styky a informace.

FORMY ČINNOSTI VEŘEJNÉ SPRÁVY

Formy činnosti veřejné správy

Formy činnosti veřejné správy lze členit:

1. podle toho, koho zavazují:

- abstraktní: zavazují neurčitý okruh adresátů (právní předpisy)
- konkrétní: zavazují konkrétního adresáta, resp. adresáty (individuální správní akty)

2. podle toho, jak jsou přijímány:

- jednostranné: vydává je vrchnostensky správní organ (individuální správní akty)
- dvou či vícestranné: vznikají v dohodě více subjektů (veřejnoprávní smlouvy)

3. podle závaznosti:

- závazné: zavazují adresáty, musí být dodržovány pod hrozbou sankce (právní předpisy)
- nezávazné: nezavazují adresáty, pouze doporučení pro jejich činnost (metodické pokyny, interní normativní instrukce).

Tvorba práva ve veřejné správě

Normotvorná činnost veřejné správy, resp. moci výkonné, je jednou ze základních forem činností veřejné správy. Tato činnost v sobě zahrnuje následující oblasti:

- 1) vypracování návrhu zákona** - ministerstvo / jiný ústřední správní úřad
- 2) předložení návrhu zákona**, zákonodárná iniciativa - vláda / vyšší ÚSC = kraj, hl. m. Praha
- 3) tvorba nařízení** (= právní nařízení, normativní správní akt) - vlády / ministerstev (= vyhlášky) / jiných správních úřadů / orgánů ÚSC (v přenesené působnosti)
- 4) tvorba statutárních předpisů** – obecně závazné vyhlášky obcí a krajů / stavovské předpisy orgánů zájmové samosprávy (= komor)
- 5) tvorba vnitřních předpisů** (správní nařízení, interní normativní akty) - vláda / ministerstva / jiné správní úřady

SPRÁVNÍ AKTY

Základní charakteristika

Individuální správní akt, rozhodnutí, konkrétní akt neboli jednostranný správní úkon, kterým vykonavatel veřejné správy autoritativně řeší v jednotlivém případě právní poměry určitých adresátů, tj. nepodřízených fyzických a právnických osob, nacházejících se mimo organizační strukturu veřejné správy.

Správní akty jsou vydávány ve správním řízení dle správního řádu nebo v jiném procesním režimu dle zvláštního zákona (například daňový řád), popřípadě bezproceduálně, tzn. že není stanoven žádný procesní režim a použití správního řádu je výslovně vyloučeno. I v těchto případech je ovšem nutné naplnit predikci základních zásad činnosti správních orgánů.

Mezi znaky správních aktů řadíme:

- jednání příslušného vykonavatele veřejné správy, tj. správního úřadu, na základě zákona
- výrok je jednostranný, autoritativní, vrchnostenský
- výrok stanovuje práva a povinnosti nepodřízených subjektů, které stojí mimo organizační strukturu veřejné správy, nenacházejí se v rovném postavení vůči vykonavateli veřejné správy
- bezprostřední právní závaznost a vynutitelnost správního aktu
- konkrétnost správního aktu, akt se týká konkrétní věci i konkrétního adresáta

Členění

1. dle obsahu:

- materiální, které upravují hmotněprávní postavení adresátů
- procesní, které upravují procesní postavení adresátů ve správním řízení dle správního řádu nebo v jiném procesním režimu

2. dle povahy právních účinků:

- konstitutivní, které zakládají, mění, ruší vztahy správního práva
- deklaratorní, které autoritativně zjišťují nebo potvrzují již existující vztahy správního práva

3. dle okruhu osob, které zavazuje:

- ad personam, které řeší osobní poměry adresáta (např. cestovní doklad). Lze jimi upravit i právní poměry více adresátů, v takovém případě pro každého může nabýt správní akt právní moci samostatně
- in rem, které řeší vlastnosti určité věci, ke které má adresát vztah (zejména jde o nemovitost), mají právní závaznost i pro právní nástupce adresáta, ale musí to být vyjádřeno v zákoně.

Členění

4. dle trvání účinků správního aktu:

- časově neomezené, kterých je většina správních aktů
- časově omezené, které jsou výslovně omezeny přímo ze zákona nebo na základě zákona

5. dle přínosu obsahu pro adresáta:

- benefiční, které jdou k dobru adresáta, k něčemu ho opravňuje, zvýhodňuje jeho právní pozici (například rozhodnutí o přijetí na vysokou školu)
- deteriorační, které jdou k tíži adresáta, ukládají mu nějakou povinnost, znevýhodňují adresáta (například rozhodnutí o uložení správního trestu)

6. dle toho, jestli se právní pozice adresáta mění:

- pozitivní, kdy se pozice adresáta mění (například rozhodnutí o přijetí na vysokou školu)
- negativní, kdy se pozice adresáta se nemění (například zamítnutí žádosti o přijetí na vysokou školu)

Členění

7. dle uplatnění správního uvážení:

- s uplatněním správního uvážení, kdy správní orgán vybírá jednu s z více možných alternativ řešení
- bez uplatnění správního uvážení, kdy správní orgán musí postupovat jednoznačně dle zákonné dikce

8. dle nečinnosti správního orgánu při vydávání správního aktu:

- reálné, tj. správní akt je správním orgánem včas vydán
- fiktivní, tj. správní akt nebyl včas vydán, správní orgán je nečinný. V těchto případech může zákon stanovit:

a) fikci pozitivního správního aktu - vyhovění žádosti

b) fikci negativního správního aktu - zamítnutí žádosti

9. dle vazeb při obsahovém navázání správních aktů:

- jednoduché vazby, v tomto případě jde o finální správní akty, resp. správní orgán vydává jednotlivé samostatné právní akty
- složitější vazby, kdy k realizaci určité činnosti je nutno vydat více aktů, přičemž dříve vydané podmiňují akty pozdější. Jde o tzv.:

a) řetězené správní akty, kdy je vydáno více správních aktů samostatně a postupně. Poté co byl vydán podmiňující správní akt, adresát žádá o vydání navazujícího

b) subsumované správní akty, kdy je vydán pouze jediný finální správní akt, který subsumuje jeden nebo více podmiňujících správních aktů. Dochází ke koncentraci rozhodnutí více správních orgánů v jednom správním aktu. Podmiňující správní akty mají povahu závazného stanoviska, tzn. že nejsou adresátovi samostatně oznamovány, ale jsou součástí finálního správního aktu

Vlastnosti správních aktů

Platnost

- nastává oznámením, je projevem vůle správního orgánu navenek vůči adresátům □ tj. zpravidla doručením adresátu
- je předpokladem dalších právních účinků, od okamžiku platnosti je správním aktem správní úřad vázán

Právní moc

- tzv. formální (procesní) právní moc vyjadřuje konečnost, nenapadnutelnost správního aktu řádnými opravnými prostředky
- nastává uplynutím lhůty k řádnému opravnému prostředku / vzdáním se odvolání / zpětvzetím odvolání
- tzv. materiální (hmotněprávní) právní moc vyjadřuje závaznost, nezměnitelnost správního aktu
- právní moc vytváří překážku rei iudicatae, o věci nelze znovu rozhodnout

Vykonatelnost

- vyjadřuje účinnost, tzn. vznik právních účinků - oprávnění je možno vykonávat / povinnost je nutno plnit
- je stanovena v rozhodnutí, může nastat spolu s právní mocí / po právní moci / v důsledku časové doložky či podmínky
- předpokladem vykonatelnosti je právní moc,
- vyjadřuje i vynutitelnost, tj. exekuční vymahatelnosti, splnění uložené povinnosti lze vymáhat i proti vůli povinného formou správní / soudní exekuce, pouze však po marném uplynutí lhůty k plnění (tzv. pariční lhůta)
- vynutitelnost je vlastnost pouze tzv. deterioračních správních aktů, které stanoví povinnost plnit, k tíži adresáta

Náležitosti správních aktů

Kompetenční

- správní orgán musí splňovat hmotněprávní pravomoc a působnost k vydání správního aktu a procesní věcnou, místní, funkční příslušnost

Obsahové

- jsou stanoveny zákonem

- obsah rozhodnutí spočívá v přiznání oprávnění či stanovení povinnosti (konstitutivní akt) nebo v autoritativním zjištění existujícího právního vztahu (deklaratorní akt)

- obsah musí být určitý, srozumitelný, logický a neobsahovat rozpory, musí obsahovat odůvodnění

- je nutná písemná forma, pouze výjimečně nemusí být (například blokové řízení)

- těmito náležitostmi jsou označeny správního aktu jako rozhodnutí konkrétního orgánu veřejné správy, výrok, odůvodnění, poučení o opravném prostředku, administrativně technické náležitosti, tj. označení úřadu, účastníků, č.j., razítko, podpis, datum

Procedurální

- záleží na procesním postupu, je-li správní řízení vedeno dle správního řádu nebo jiného procesního předpisu

Vady správních aktů

Formální

- jde o chyby v psaní, počtech nebo jiné zřejmé nesprávnosti a omyly, které nemají vliv na rozhodnutí věci
- náprava je možná opravou na návrh účastníka řízení nebo z vlastního podnětu
- řešením je vydání nového správního aktu

Věcná nesprávnost

- situace, kdy správní akt je v souladu s právními předpisy, ale věc je řešena nesprávným způsobem, byl nesprávně zjištěný skutkový stav věci nebo je neadekvátně použito správní uvážení
- lze uplatnit řádný opravný prostředek (odvolání nebo rozklad), ale pouze na návrh adresáta a pouze vůči nepravomocným rozhodnutím

Nezákonnost

- správní akt je v rozporu s právním předpisem, je protiprávní
- vady mohou být hmotněprávní nebo procesní

Vady správních aktů

Nulita

- nicotnost, neexistence, neplatnost správního aktu, nelze vůbec hovořit o správním aktu, jde o paakt
- není zde presumpce správnosti, jde o fatální vady
- důsledkem je, že takový paakt nelze zhojit, nenabývá žádných vlastností (platnosti, právní moci, vykonatelnosti), nikoho nezavazuje - jako by nebyl vydán, neexistuje
- paakt nemá žádné účinky od počátku – ex tunc
- paakt není třeba rušit, nicotnost se pouze deklaruje
- mezi příčiny vzniku nulity se řadí absence právního podkladu (zákon byl zrušen, neupravuje takový způsob rozhodnutí), absence pravomoci správního úřadu, absence věcné příslušnosti správního úřadu, absolutní omyl v osobě adresáta, požadavek trestného, právně či fakticky nemožného plnění, neurčitost, nesmyslnost, vnitřní rozpor správního aktu, neexistence žádného skutkového základu – bezobsažnost správního aktu, neexistence vůle správního orgánu vydat správní akt

OPATŘENÍ OBECNÉ POVAHY, VEŘEJNOPRÁVNÍ SMLOUVY, BEZPROSTŘEDNÍ ZÁSAHY, OSVĚDČENÍ A DALŠÍ ÚKONY

Opatření obecné povahy

Je správním aktem, který není ani právním předpisem, ani rozhodnutím ve formě správního aktu; stojí na pomezí normativních (abstraktních) právních aktů a individuálních (konkrétních) správních aktů. OOP je tedy abstraktně-konkrétním správním aktem s konkrétně určeným předmětem (konstituuje se jím rozsah práv a povinností v konkrétní určené věci) a s obecně vymezeným okruhem adresátů.

OOP nemůže nahrazovat podzákonnou normotvorbu ani nad rámec zákona stanovovat nové povinnosti; slouží toliko ke konkretizaci již existujících povinností vyplývajících ze zákona; OOP mohou správní orgány vydávat jen v těch případech, kdy jim to zvláštní zákon ukládá, a to v rozsahu a za podmínek tam uvedených

OOP umožňuje rychlejší a flexibilnější úpravu místních poměrů, zpravidla upravuje veřejnoprávní režim určitého území (např. dopravních omezení nebo veřejného pořádku apod.); OOP nelze přímo vykonat, vykonat lze jen individuální rozhodnutí vydané na základě OOP

Příklady OOP: územní plán podle stavebního zákona, zásady územního rozvoje, dopravní značení, zákaz vstupu do lesa, OOP Státního ústavu léčiv o stanovení výše úhrady transfúzních přípravků apod.

Veřejnoprávní smlouvy

Veřejnoprávní smlouvy jsou dvoustranné nebo vícestranné právní úkony, které zakládají, mění nebo ruší vztahy správního práva; nesmějí být v rozporu s právními předpisy nebo je obcházet, musejí být účelné a nesnižovat důvěru lidí ve veřejnou správu; cílem veřejnoprávních smluv je dosažení účelu veřejné správy;

Právní úprava: obecný základ nalezneme v § 159 a násl. správního řádu, ve zvláštních zákonech (například zákon o ochraně přírody, zákon o obecní policii, zákon o obcích, zákon o krajích apod.), subsidiárně v občanském zákoníku (neplatnost, odporovatelnost)

Pojem

- dvoustranné nebo vícestranné právní jednání, který zakládá, mění, ruší práva a povinnosti v oblasti veřejné správy, člení se na koordinační, subordinační, mezi adresáty
- subjekty uzavírající veřejnoprávní smlouvy jsou:
 - stát
 - veřejnoprávní korporace nebo jiné právnické osoby zřízené zákonem
 - soukromé právnické osoby nebo právnické osoby, vykonávají-li dle zákona svěřenou působnost v oblasti veřejné správy
- právní úprava:
 - správní řád – obecná právní úprava
 - zvláštní zákony = o obcích, o krajích, stavební, školský
 - subsidiárně občanský zákoník – může na něho odkázat zvláštní zákon

Obecné náležitosti veřejnoprávních smluv: písemná forma, dostatečně určitý projev vůle navrhovatele být návrhem vázán, podpisy, eventuálně souhlas příslušného správního orgánu.

Bezprostřední zásady

Jde o donucovací úkony spočívající v efektivním donucení nebo bezprostřední hrozbě donucením. Jedná se o správní činnost zákonem zmocněné jednotlivé úřední osoby, která není výsledkem formálního jednání, ale přímého postupu úřední osoby, dochází k němu „v terénu“, mimo prostory správních úřadů. Spočívá v odvrácení nebezpečí, které bezprostředně ohrožuje nebo poškozují právem chráněné zájmy, okamžitá reakce na vzniklé okolnosti, přičemž osoba, vůči které zásah směřuje, je povinna se mu podrobit nebo strpět donucení

Nutná obrana takové osoby není přípustná, lze pouze v případě zjevného excesu, tj. nedostatku pravomoci nebo nepřiměřenost zásahu. Veřejná správa zasahuje do právních poměrů fyzických a právnických osob, které ohrožení vyvolaly nebo 3. osob a omezuje je v jejich právech. Může směřovat proti rušiteli, ale i proti 3. osobám, jestliže nebezpečí nebylo vyvoláno žádnou konkrétní osobou, ale např. zvířetem, přírodními silami nebo náhodou okolností

Pro jejich realizaci musí být splněny předpoklady:

1. existence zákonného zmocnění k bezprostřednímu zásahu
2. bezprostřední a zjevné ohrožení / poškození právem chráněných zájmů = život, zdraví, majetek nebo veřejný pořádek
3. subsidiarita = pouze pokud nebezpečí nelze odvrátit jinak, tzn. že nestačí domluva, výzva nebo výstraha
4. přiměřenost zásahu = zejména prostředků a jejich užití slouží pouze k odvrácení nebezpečí

Zákon může stanovit určité povinnosti úřední osoby jako například před provedením zásahu upozornit, varovat dotčené osoby, vyzvat k upuštění od protiprávního jednání, poučit osoby o jejich právech. Po provedení zásahu provést odvrácení nebo zmírnění následků zásahu, ohlásit zásah nebo pořádku úřední záznam.

V praxi jde například o použití donucovacích prostředků policisty, tj. hmatů, chvatů, úderů, kopů, obušku, jiného úderného prostředku, služebního psa, střelné zbraně či hrozby jejího namíření varovného výstřelu nebo pout.

Osvědčení a další úkony

Jedná se o úkon, jímž se úředně potvrzuje nesporný stav. Není třeba autoritativního zjištění. Osvědčují se skutečnosti úředně zřejmé (z vnitřních zdrojů vykonavatele). Osvědčení je veřejnou listinou. Bránit se proti němu lze pouze důkazem opaku, nezákonné osvědčení lze formálně zrušit. Jde například o občanský průkaz, vysvědčení, živnostenský list.

Ověření

Ověření zahrnuje tzv. vidimaci, což je ověření doslovné shody opisu / kopie s listinou, konverzi, což je ověření shody převedení dokumentu v listinné podobě do dokumentu v datové zprávě, a legalizaci tj. ověření pravosti podpisu.

Posudky, Stanoviska, Vyjádření

Jde o výraz odborného názoru vykonavatele veřejné správy, který je zpravidla adresován jiným vykonavatelům veřejné správy, příp. dotčené osobě, mají zásadně písemnou formu. Nejsou právně závazná.

Mezi další formy činnosti veřejné správy se řadí například informační úkony (evidence, dokumentace, apod.), registrace, programovací úkony, materiální úkony, doporučení a výzvy.

DĚKUJI ZA POZORNOST

Jungmannova 17 | 110 00 Praha 1
| Česká republika

+420 221 506 700

www.cevro.cz

www.cevro.cz